

**ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ДІНТАНУ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТТАНУ КАФЕДРАСЫ**

**Университеттің ғылыми-әдістемелік
кеңесінде бекітілді**

Хаттама № 6 «22» маусым 2020 ж.

Оқу жұмысы жөніндегі проректор

_____ Хикметов А.К.

**«8D03102 –МӘДЕНИЕТТАНУ»
БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША ДОКТОРАНТУРАҒА
ТҮСУШІЛЕРГЕ АРНАЛҒАН МАМАНДЫҚ БОЙЫНША ТҮСУ
ЕМТИХАНЫНЫҢ БАҒДАРЛАМАСЫ**

АЛМАТЫ, 2020

Бағдарлама «8D03102–Мәдениеттану» білім беру бағдарламасына сәйкес жасалған. Бағдарламаны құрастырушы: филос.ғ.д., профессор Т.Х. Ғабитов, филос. ғ.д., профессор Исмағамбетова З.Н.

Бағдарлама дінтану және мәдениеттану кафедрасының мәжілісінде қарастырылған

2020 ж. _____ № ____ Хаттама

Кафедра меңгерушісі _____ А.Д. Кұрманалиева

Философия және саясаттану факультетінің әдістемелік бюросында мақұлданған

2020 ж. _____ № ____ Хаттама

Әдістемелік бюро төрайымы _____ М.П. Кабакова

Философия және саясаттану факультетінің Ғылыми кеңес мәжілісінде бекітілген

2020ж. _____ № ____ Хаттама

Ғылыми Кеңес төрайымы,

Факультет деканы _____ Ә.Р.Масалимова

Ғалым хатшы _____ Ж.О. Қаңтарбаева

МАЗМҰНЫ

Мамандық бойынша түсу емтиханының мақсаттары мен міндеттері:

Түсу емтиханының мақсаты: магистратураны аяқтағаннан кейінгі білімде, дағдылар және біліктілік деңгейін, сонымен бірге нақты пәндерді және докторлық білім беру бағдарламаны меңгеру мүмкіндіктерін анықтау.

Бағдарлама оқу жоспары шеңберінде оқытылып жатқан базалық мәдениеттанулық пәндердің фундаменталды негіздерін магистрлардың білу деңгейін және осы білімдерді қолдану дағдысы мен мәдениеттанулық міндеттерді шешу мәселесінде негізгі әдістерді қолдануды меңзейді.

Емтиханның негізгі міндеттері – оқуға түсушілердің мәдениет мәтіндерін талдау қызығушылығы мен дағдыларын, қажетті білімдерін және интеллектуалды инструментарилерін анықтау және зерттеу мәселелерін шешуге арналған, жауаптар докторантураға түсушілердің білімі негізінде мәдениет мәселелерін тақырыптандыру арқылы классикалық философияның қорына енгізілген мәдениет философиясының фундаменталды категориялары мен ұғымдары аясында қарастырылады; мәдениет концепцияларын, мәдениет проблематикасы бойынша шетел ойшылдарының рефлексиясының қисыны мен нәтижелерін білу, бұл мәселе болашақ докторлардың тек мәдени дамудың нақты-тарихи аспектілеріне ғана емес, сонымен бірге жалпы алғанда мәдениеттің танымының теориясы мен әдіснамасына деген қызығушылығын оятуы тиіс.

Оқуға түсушілерге арналған емтихан түрі:- ауызша-жазбаша аралас емтихан түрі. Емтихан тапсырушы жауап парақшаларына емтихан билеттерінің сұрақтарын жазады, емтихан комиссиясының алдында ауызша жауап береді. Апелляция жағдайында комиссия қарауына берілетін негіз ретінде жауап парақтарындағы жазбалар болып табылады.

Докторантураға түсушілерге дайындық деңгейінің талаптары

Оқуға тапсырушы мәдениеттану ғылымдарының шеңберінде маман болуы, мәдениет мәселелерін философиялық-теоретикалық негіздеу кешенінде концептуализациясын жасай алатын маман болуы, мәдениеттанулық білімнің ерекшеліктерімен таныс болуы, мәдениеттанудың әдістемелік инструментариін меңгеруі тиіс, ол мәдениеттанудың басым бағдарын және оның заманауи стратегияларын анықтай білуі, әлемдік және қазақ өркениеттеріндегі мәдениет пен шығармашылықтың қалыптасуының негізгі мәселелерін, мәдениеттің дәстүрлі, жаңа феномендерін түсіну мәселесіндегі негізгі ыңғайларды білуі тиіс. Докторантураға тапсырушы классикалық мәтіндер мен олардың қалыптасуы мен әдістері рухани-тарихи контекстіне сүйене отырып, ол шығармашылық пен мәдениетке деген эмпирикалық-натуралистік, рационалды ыңғайларды бағалауға, сонымен бірге мәдени феномендерді – «өмір философиясын», феноменологиялық-экзистенциалды және мәдениет түсіндірмелерін постмодернистік түсіну мәселесіне деген классикалық емес, альтернативті көзқарастарды бағалауға көңіл бөле алуы керек.

Білім беру бағдарламаларының пререквизиттері

Пререквизиттері: «МТТМ 5101 – Мәдениет типологиясының теориясы мен методологиясы» – 3 кредит, «МЕ 5104 – Мәдениет экологиясы» – 3 кредит, «PMF 5103 – Постмодернизмнің мәдениет философиясы» – 3 кредит.

Емтихан тақырыптарының тізімі

4.1. - Мәдениет типологиясының теориясы мен методологиясы» пәні

1. *Мәдениеттер типі ұғымы әдістемелік қырлары.* Мәдениеттер типологиясының бағыттарын, динамикасын, негізгі ағымдарын, қазіргі заман мәдениетінде мәдени құндылықтардың қалыптасу ерекшеліктерін зерттеу. Ежелгі мен қазіргі заман мәдениеттеріндегі көркемдік және философиялық өзіндік тип, жаңа және бұрын белгісіз типтер, өнердің жаңа типтері.

2. Адам бойындағы табиғилық және жасандылық. Технология әлемді өсіру құралы ретінде. Мәдениет және рухани өндірістің өнімдерін тұтыну. Рухани мәдениет адамның өзіндік санасы ретінде. Бейсаналық, сана мен санадан тыс.

3. Мәдениет және менталитет. Инстинкт пен ақылдың арасы. Салт және дәстүрлер мәдениет негізі. культ және мәдениет. Мәдениеттегі дәстүр мен инновацияны арақатынасы.

4. Постфигуративті, кофигуративті және бейнелеу мәдениеті, білім және мәдениет. Мәдениетте өнердің рөлі. Мәдениет және адамгершілік.

5. Мәдениеттің негізгі функциялары: гуманистік, коммуникативтік, реттеуші, ақпараттық, аксиологиялық, генетикалық, болжамдық.

6. Адам мен мәдениет түрлері. Адам мәдениеттің типологиясын зерттеудің басты құралы. Адамның философиялық доктринасы. Адам және жеке тұлға. Мәдениеттегі биологиялық және әлеуметтік қатынастар.

7. Гуманизм және мәдениет. А.Швейцердің «өмірге құрмет» тұжырымдамасы, Тейхард де Шардиннің «адам феномені», Л.Н. Толстой және Махатма Ганди зорлық-зомбылықтың этикасы,. Озық ойшылдардың қоғамның адамгершілеуіне қарсы күресі.

8. Әмбебап өркениеттің қалыптасуындағы мәдениеттің рөлі. Мәдениеттің тоталитарлық тұжырымдамалар, мәдениеттің технократтық түсінігін шектеу. Адамның ынтымағы және аномиясы.

9. Ғылыми-техникалық революцияның заманауи ұғымдары. НТР - өркениеттің жаңа түріне көшу. Өнеркәсіптік, постиндустриалды, ақпараттық қоғам. Мәдениеттегі ғылым мен антисциентизмнің соқтығысы. Мәдениет саласы.

10. Қазіргі заманғы мәдениеттің моделі. Қазіргі заманғы адамзат бірлігі мен айырмашылықтары. Дихотомия Шығыс - Батыс, Солтүстік - Оңтүстік.

11. С.П. Хантингтон бойынша супер өркениет теориясы (Батыс, Конфуций, Жапон, Ислам, Иудейлік, Славян-Православ, Латын Америкасы, Африка).

12. Мәдениет түрлерінің негізгі үлгілері: діни, батыстық, азиялық-тынық мұхиттық, постсоциалистік, батыстық, азиялық, дәстүрлі. Әлемдік өркениеттегі түркі әлемінің рөлі.

13. Жеке тұлғаның типологиясы мен құндылығы. Адам ақылға қонымды, экономикалық және ойынды. Эрих Фромм теориясы бойынша адамның табысты бағдарлануы бойынша. Темперамент, мінез және тұлға Қаланың және ауылдың мәдениеті. Мәдениеттің демографиялық және гендерлік аспектілері (ерлер мен әйелдер, жастар, қарт адамдар). Мәдени құндылық.

14. Этномәдениет типологиясы. Мәдениеттану және этномәдениет. Этнос және ұлт. Этномәдениетте «ұлттық мәдениет», «ұлттық сәйкестік», «ұлттық сипат», «ұлттық сезім», «ұлттық психология» ұғымдары. Ана тілі - ұлттық мәдениеттің негізі.

15. Маргиналды мәдениет. Мәдениет және маргиналдық. Маргиналдық мәдениеттер.

16. «Мәдени-ұлттық автономия» теориясы. Ұлттық топтардың құқықтарын сақтау демократияның маңызды белгісі болып табылады. Заманауи әлемдегі ұлттық сұрақ. Нәсілшілдікке, космополитизмге, еуроцентризмге және ұлтшылдыққа жол бермеу.

17. Посткеңестік кеңістіктегі этносаралық қарым-қатынастардың нашарлауының себебі. Этномәдениетті үйлестіру мәселелері. Этномәдениеттегі әмбебаптылық және ұлттық мәселе. Қазақстан Республикасындағы ұлттық саясаты.

18. Мәдениет және табиғат: типологиялық аспектілері. «Мәдениет – табиғатқа, - экологиялық мәдениетке ықпалы. Биосфера - биотехника - ноосфера. Мәдениетке органикалық көзқарас.

19. Мәдениеттің пайда болуы немесе табиғаттың ізгіленуі. Генетикалық және мәдени эволюцияның үйлесімділігі. Мәдениет адам табиғатынан ажырауды жеңу тәсілі ретінде.

20. Мәдениет пен табиғат арасындағы өзара әрекеттесу түрлері (симбиоз, апобиоз, диобиоз). Табиғатқа қатысты адам шовинизмін жеңуі. Мәдениеттің космологиялық тұжырымдары, мәдениет экологиясы және оның қазіргі өркениеттегі рөлі. Өркениеттің өсуі мен эрзац-мәдениеттің ауруы

21. БАҚ және адам мәдениетінің манипуляциясы. Мәдени құндылықтардың коммерциялық критерийі, оларды репликациялау және тұтыну стандарттарының конвейерлік тәсілі. Адам - барлық нәрсе өлшемі.

22. ХХІ ғасыр өркениетінің жолы мен перспективасы - руханилық және мәдениет. Мәдениеттер типологиясының мағынасы. Мәдениеттануға арналған «тип» және «типология» категорияларының әдіснамалық маңыздылығы. Әлемдік тарихтағы мәдениет түрлерінің бірлігі мен алуан түрлері.

23. Әлемдік тарих пен бірыңғай өркениеттің бірлігі теориясы. Өркениеттердің қалыптасу және әлеуметтік-мәдени типологиясы. Мәдениеттің циклдық қатынастары (О. Шпенглер, К.Данилевский,

А.Тойнби). Осы тік уақыттың теориясы К. Ясперс. Евроцентризм және мәдениеттердің типологиясы.

24. Постмодерн ХХ ғасырдың соңында мәдениет жағдайы ретінде. Батыс мәдениетінің Конституциясы тарихи болмыс ретінде. Постмодерн адамзаттың босатылуының тек Құдайдың еркі бойынша ғана емес, ақыл-парасат, өзін-өзі көрсету, сонымен қатар заманның күшінен тыс ұлы жоба ретінде.

25. Постмодерн жағдайдың пайда болуы және уақыт мәселесі. Постмодерндегі уақыт ағымының бұзылуы. Қазіргі (заманауи) тұрғылықты жеріне көшу және «осы жерде» және «қазір» тәжірибе бойынша. Қазіргі уақыт - сенуге болатын жалғыз шындық. Августиннің жалпы қабылданған уақыттың үш түрінің жоқтығы туралы және олардың қазіргі көзқарас тұрғыдан бар болуы: қазіргіден өткенге, бүгінгіден – қазіргіге, қазіргеден болашаққа.

26. Постмодерндегі «жаңа» түсінік спецификасы. Жаңа әлемді бағалау тәсілі ретінде, рахат сынау, таңдану және көпшілікті таңқалдыру. Жаңадан туылудың темпалды үдету тенденциясы, қаһарман және пір тұтудың ауысуы. Жаңашылдық - қоғамның талаптарына және негізіне шақыру ретінде. «Шексіз өмір сүру» және «барлық ережелерді бұзу», «өз қалауыңша істеу»-ге шақыру, өмір мен мінез-құлықтың жаңашылдық эрикасының басымдығын көрсету.

27. Постмодернизм мәдениетінің негізгі ерекшеліктері мен сипаттамалары. Постмодерн мәдениетінің параметрлері. Постмодерн мәдениетінде онтологиялық, эпистемологиялық, тарихи-мәдени және эстетикалық параметрлерді бөлу. Әлемді трансформациялауға, әлемді жүйелеуге әрекет етуден бас тартуға, постмодернизмнің өзіне тән ерекшеліктері ретінде жүйеге қарсы әрекеттерден бас тартуға, «ақыл-ойдың онтологиясын» қалыптастыруға ұмтылудағы күмәннің болмауы. Тұрақты тұтастыққа (Шығыс-Батыс, капитализм-социализм, еркек-әйел) байланысы жоқ, дәстүрлі тұжырымдамалық қарама-қарсылықтардан (пәндік-объективті, толық емес, ішкі-сыртқы, нақты-қиял) ойлаудың пайда болуы.

28. Классикалық философиялық парадигманы классикалық емес бөліктердің эпистемологиялық сыни тұрғысында. Постмодернизмнің мәдени және дүниетанымдық бағдарламасының ерекшелігі Ф. Кафка, Р. Музил, П. Пикассо және В.В. Кандинский, И Стравинский музыкасы, С. Ле Корбюзьенің сәулеті, А. Хичкок, А. Тарковскийдің фильмдері. Эстетика және постмодерн өнері үшін сенімнің символы – Деррида тұжырымдалған контекстің бұзылуының идеясы. Мәтін мен контекст, тіл және мета тіл арасындағы айырманы жою.

29. Эстетиканың міндеті метафораны жаңғырту мәселесі ретінде. Бүкіл әлем метафоралық, адамдар метафораның жолаушылары, олар автомобильде жүргендей өмір сүріп, саяхаттайды. Мәдениеттегі постмодернизм диалог пен ашықтыққа негізделген трансұлттық және көпұлтты құбылыс, рухани өмірдің алуандығына бағдарланған.

30. Сюрреализм өнердегі жетекші бағыт ретінде, өнердің сахнадан тыс шеңбердегі әдісі (инстинкттер, армандар, галлюцинаций) логикалық байланысты бұзады, әдіс – еркін қауымдастықтардың логикалық байланыстарының бұзылуы. С. Далы, П.Блум, И.Танги еңбектері, объектілер мен құбылыстарды араластырудың парадоксальдық логикалығы. Л. Бретонның сюрреализм манифестін қалыптастыру. Сюрреалистің ұраны - «сұлулық – тігін машинасының кездейсоқ кездесуі және анатомиялық үстелде қолшатыр» (Лотреамон).

4.2 «Мәдениет экологиясы» пәні

1. Әлемдік өркениетте мәдениет экологиясының орны. Мәдениет экологиясы тарихының негізгі кезеңдері. Қазақстанның экологиялық мәдениеті мен европоцентризм сыны. Номадизм – қазақ мәдениетінің архетипі ретінде.

2. Қазақ мәдениетінің экологиясы әлемі. «Мәдениет» (латын cultura) «жақсарту, жетілдіру». Адам – пәндік қызмет субъектісі ретінде, әлемнің өзгеру түпнегізі.

3. Адам – тұтынушы экофильді руханилық және адамгершілік болмаған кезде ұтымды білімді пәндік қабілеттер мен дағдылар ретінде арттыру. Қоғам мен биліктің арасындағы билік құралдарының функциясы арқылы туындайтын шынайы қауіп қатер

4. Адамзат мәдениетін тірі тұтастық ретінде құру стратегиясы. Мәдениеттің корреляциялық функциясы тұтастай алғанда оның кіші жүйелері: ғылым, экономика, саясат және қазіргі кезде аса маңызды - тірі табиғат. Диалог пен синтез – әрбір ұлттық-аймақтық мәдениеттің даму жолдары мен нысандары, сондай-ақ шығармашылық дара тұлғалардың жиынтығы ретінде.

5. Мәдениет экологиясы және оны қазіргі заманғы мәдениеттанудан айырмашылығы (ғылымның пәндік саласы ретінде). Мәдениеттің экологиялық потенциалын оларды Жаратушы-Адамның мақсатты түрде жасаған әрі әрі қарай дамуы үшін логикалық тұтастығымен сәйкестендіру.

6. Ұлттық экологиялық саясаттың басым бағыттары ретінде халықтың экологиялық мәдениетін қалыптастыру. Қазақстанның орнықты дамуға көшу тұжырымдамасы. Табиғи байлық пен табиғи ресурстардың құндылығын арттыру – Қазақстанның ұлттық экологиялық саясатының басты басымдығы болып табылады.

7. Экологиялық саясаттың басым бағыттары: қоршаған ортаны қорғау, экологиялық құқық, қоршаған ортаны басқару, ғылым, экологиялық білім беру және экологиялық білім беру, халықаралық ынтымақтастық.

8. Қоршаған ортаны қорғау экологиялық саясаттың тиімділігі көрсеткіші ретінде. Экологиялық саясат басымдықтарының контекстінде биоәртүрлілікті сақтау мәселесі. Аймақтың экологиялық саясатының өзекті мәселелері.

9. Экологиялық өркениеттің қалыптасуы. Экологиялық саясаттың басым бағыттары: қоршаған ортаны қорғау, экологиялық құқық, қоршаған

ортаны басқару, ғылым, экологиялық білім беру және экологиялық білім беру, халықаралық ынтымақтастық.

10. Қоршаған ортаны қорғау экологиялық саясаттың тиімділігі көрсеткіші ретінде. Экологиялық саясат басымдықтарының контекстінде биоәртүрлілікті сақтау мәселесі. Аймақтың экологиялық саясатының өзекті мәселелері. «Экологиялық мәдениет» ұғымы.

11. Адамдардың экологиялық сана-сезімі. Халықтың экологиялық мәдениетін қалыптастырудағы проблемалар мен қайшылықтар: экологиялық нашарлау, экологиялық жауапсыздық, табиғатқа утилиталық қарым-қатынас, экологиялық сауатсыздық, экологиялық пассивтілік. Халықаралық, федералдық және аймақтық тұжырымдамалар, заңдар мен экологиялық білім беру бағдарламалары және экологиялық мәдениетті қалыптастыру.

12. Халықтың экологиялық мәдениетін қалыптастырудың мақсаттары мен міндеттері. Экологиялық өкілдіктерді қалыптастыру. Экологиялық этиканы және табиғатқа адамгершілік қатынасын қалыптастыру. Табиғатты экологиялық қолайлы пайдалану әдістерін меңгеру. Табиғатпен қарым-қатынастың жеке дамып келе жатқан әлеуетін меңгеру. Халықтың экологиялық белсенділігін қалыптастыру. Аймақтың экологиялық мәдениетін қалыптастырудың нақты мәселелері мен міндеттері. Халықтың экологиялық мәдениетін қалыптастыру жөніндегі қызметті ұйымдастыруды реттейтін негізгі аймақтық құжаттар.

13. Экологиялық мәдениетті қалыптастырудың басымдылық механизмдері. Экологиялық мәдениетті қалыптастырудың басымдық құралдары мен мекемелері. Экологиялық білім беруді дамытудағы қазіргі заманғы үрдістер. Экологиялық және білім беру қызметі. Экологиялық насихат.

14. Экологиялық мәдениетті қалыптастырудың көркемдік құралдары. Халықтың басымдықты мақсатты топтарымен жұмыс істеу ерекшелігі: ересек тұрғындар, мектеп оқушылары мен студенттер, саясаткерлер мен менеджерлер, бай адамдар, мұғалімдер, ғалымдар, мәдениет және өнер қайраткерлері, қорғалатын табиғи аумақтардың жергілікті тұрғындары және т.б.

15. Приоритеттік мәселелер: білікті мамандарды даярлау. Әлеуметтік-экономикалық жобаларды экологиялық және тәрбиелеу; мемлекеттік білім беру стандарттарының мазмұнымен тұрақты даму мен қоршаған ортаны қорғау мәселелерін қосу; қоғамдық ұйымдардың күштері табиғат қорғау идеяларын дәріптеу; табиғат қорғау құрылымдарының, бұқаралық ақпарат құралдарының, мәдениет мекемелерінің білім беру қызметі; экологиялық білім беру мен білім берудің гуманитарлық аспектілерінің рөлін күшейту. Халықтың экологиялық мәдениетін қалыптастыру бойынша қызметтің тиімділігін бағалау критерилері мен әдістері.

16. Экологиялық білім беру мен экологиялық ағарту жұмыстарының аймақтық тәжірибесі. Аймақтық, экологиялық-білім беру және экологиялық-ағартушылық әлеуетін және оның даму келешегін талдау.

17. Экологиялық мәдениетті қалыптастырудың тарихи-философиялық негіздері. Экологиялық сананың мәдени-тарихи кезеңділігі мәселесі. Экологиялық сананың шкала бойынша жүйелі талдау: «қамтылу – қарама қарсылық», «табиғат объектілерін қабылдау – табиғатты субъективті қабылдау», «табиғатпен қарым-қатынастың прагматикалық сипаты – табиғатпен өзара әрекеттесудің прагматикалық емес сипаты».

18. Архаикалық санадағы табиғат әлемі. Адамның мәсіхшілерге тәлім берудегі табиғатқа көзқарасы. Табиғат дүниенің материалдық бейнесінде. Антропоцентрлік экологиялық сана мәні. «Адамның ерекшелігі парадигмасы». Дәстүрлі «батыс» және «шығыс» мәдениеттеріндегі табиғатқа қатысты көзқарастардың ерекшелігі. Эксорталықты экологиялық сана-сезімнің мәні мен түпнегізі.

19. Ноосфера туралы ілім. Америкалық инвайронментализм: «табиғат қорғаушылар» және «экологтар». Биоцентризм. Әмбебап этика. Қоршаған орта этикасы. «Жаңа инвайронментальды парадигма». Техногендік экологиялық апаттардан (Чернобыль ауданы АЭС) зардап шеккен адамдардың табиғатқа қатысты ерекшеліктері. Қоғамдық экологиялық сана-сезімді дамытудағы мәдени-тарихи үрдістер.

20. Экологиялық мәдениетті қалыптастырудың психологиялық негіздері. «Адам-табиғат» жүйесіндегі пәнаралық сипаты. экологиялық психология және онымен байланысты пәндерге шолу: әлеуметтік экология, мінез-құлық географиясы, экологиялық әлеуметтану, психологиялық экология мен адам экологиясы.

21. Экологиялық сананың психологиялық зерттеуінің методологиялық негіздері. «Қоршаған орта» және «табиғат әлемі» ұғымдары. Адамның табиғатқа тәуелділігінің субъективті сипаты. Табиғатқа деген психологиялық типологиясы. Табиғи ресурстардың психологиялық құндылығы.

22. Табиғатқа субъективтік қатынастың құрылымдық және динамикалық сипаттамалары. Табиғатқа субъективті қатынасты психологиялық өлшеудің параметрлері. Диагностикалық әдістерді қолдану. «Натурфил» табиғатқа деген субъективті көзқарасты саралау үшін сауалнама.

23. Вербальды қоғамдастық әдістемесі. «ЭЗОП» адамның қоршаған ортаға қатысты көзқарасын саралау үшін. Табиғи кешендерді субъективтілеу деңгейін саралау әдістемесі.

24. «Доминант» табиғатқа қарым-қатынастың үстемдігін диагностикалау әдістемесі. Табиғи объектілерге қатысты қызметтің артықшылықтарын анықтау үшін «Альтернатива» дифференциалды-диагностикалық сауалнама.

25. «Қорық мифтері» ұлттық бағы мен қорықтың қызметі халықтың қатынасын саралау әдістемесі. Экологиялық және психологиялық зерттеулерді жоспарлау және жүргізу. Эмпирикалық деректерді статистикалық өңдеу, талдау және интерпретациялау.

26. Экологиялық-психологиялық мониторинг халықтың табиғатқа және табиғатты қорғау қызметіне қарым қатынасы. Мектепке дейінгі жастағы жасөспірімнің табиғатқа қарым-қатынасы. Өскелең ұрпақтың табиғатқа

қарым қатынасы. Халықтың табиғат пен табиғат қорғау қызметіне қатынасының экологиялық-психологиялық мониторингі. Мектепке дейінгі жастағылардың табиғатқа деген көзқарас. Кіші мектеп жасындағылардың табиғатқа деген көзқарас. Жасөспірімдердің табиғатқа деген көзқарасы. Жеткіншектердің табиғатқа деген көзқарас.

27. Әртүрлі жануарлар мен өсімдіктерге жас ерекшелік симпатиясы мен антипатиясы. Экологиялық сана дамуының жас ерекшелігі және оның жас кезеңін құру мәселесі.

28. Әртүрлі топтағы ересек халықтың экологиялық сананың ерекшеліктері: ерлер мен әйелдер, жастар мен қарт адамдар, қала тұрғындары мен ауыл тұрғындары, діни сенім иелері мен атеистер және т.б. Білім деңгейінің экологиялық сана табиғатына әсері. Мұғалімдердің экологиялық мәдениеті. Жалпы үрдістер және модельдер.

29. Экологиялық сана қалыптастыру үшін сезімтал, аффективті, когнитивті және практикалық каналдар туралы ұсыныс. Түрлі өсімдіктер мен жануарларға деген қарым-қатынасты қалыптастыруға арналған эмоционалды факторлар.

30. Әртүрлі өсімдіктер мен жануарларға деген қарым-қатынасты қалыптастырудың әлеуметтік-мәдени факторлары. Жабайы табиғат жағдайындағы адамдардың қызметін ынталандыру. Жануарлар мен өсімдіктерді адам тұрмысында ұстауға ынталандыру.

4.3 «Постмодернизм мәдениет философиясы» пәні

1. XX ғасырдың соңғы үш жылындағы мәдениеттің түбегейлі өзгерістері.

Постмодернизм мәдениетін қалыптастырудың алғышарттары. Қазіргі заман мәдениеті мен постмодернизмнің негізгі сипаттамасы. Постмодернизм мәдениетін зерттеудің негізгі тәсілдері

2. Постмодерн түсінігі және тарихы. Постмодерн негізгі мәні. Постмодерн мәдениеті құрылымының тарихы. Постмодернизм мәдениетін зерттеудің негізгі мәселелері. Постмодернизм мәдениетін зерттеудің негізгі әдістері. Постмодернизм мәдениетін зерттеудегі релятивисті көзқарас. Ж.Ф.Лиотар «Постмодерн дегеніміз не?» жұмысы.

3. Модерн және постмодерн. Модерн және постмодерн тарихы мен алғышарттары. Модерн және постмодерн негізгі мәселелері. Модерннің тарихи формасы. Модернистік жоба. Модернизм және постмодернизм арасындағы эстетикалық айырмашылық. Постмодернизмнің пайда болуы. Постмодерн мәдениетінің негізгі ерекшеліктері

4. Модернизм, постмодернизм, урбанизм. Урбанизм және капитализм. Постмодернизмдегі урбанизация және интерпретация мәселесі. Постмодерндік өнер стильдерінің дамуы. Импрессионизм, экспрессионизм, кубизм, фовизм, сюрреализм, абстракционизм.

5. Модернизм мен постмодернизмнің архитектуралық тәжірибесі. Постмодернизмдегі архитектураның негізгі стильдері. Модернистік сәулет пен постмодернизм арасындағы айырмашылық. XX ғасыр және XXI

ғасырдағы классик пен жаңашылдықтың үйлесуі. Постмодерндық сәулеттің технологиялық жаңалықтары. Қалалық кеңістік мәтін ретінде. Постмодернизмнің үлгісі ретінде қазіргі жапондық сәулет стилі.

6. Постмодернизм, сезімталдық, кеңістік және уақыт. Уақыт пен кеңістік түсінігі және оның постмодернизмдегі интерпретация. Модернизм кеңістігі мен постмодернизм арасындағы айырмашылық. Уақыт түрлері.

7. Деррида қазіргі деконструкция. Деррида тұжырымдамасындағы із ұғымы. Деконструкция тұжырымдамасы. Метафизиканы және онтологияны деконструкциялау.

8. Билік, идеология, мәдениет. М. Фуко мен Дж. Бодриар интерпретациясындағы билік мәселесі. Билік, мәдениет және идеология ұғымдарының ара қатынасы. Билік мен бағынышты адам мәселесін зерттеудің негізгі тәсілдері. Биліктің заманауи тұжырымдары.

9. Постмодерн мәдениет философиясының негізгі өкілдері (Дж.Делез, Ж.Ф.Лиотар). Делез мәдениет философиясында деген тілек мәселесі. Делез және Фрейд. Шизоанализдің мәні. Постмодернизмдегі ризома және симулякор мәселесі. Ризома Делез мәдениет философиясының принципі ретінде. Лиотар бойынша Дискурсивті (тілдік) және фигуративті (бейнелі) арасындағы айырмашылық. Түсіндірме білімі. Метанаррация.

10. Постмодернизмдегі тіл мәселесі (Р.Барт, Дж. Деррида, Дж.Бодьер және т.б.). Р.Барт тұжырымындағы белгі және тіл мәселесі және Мәдениет мәтін ретінде. Коннотация мәселесі.

Деррида және тіл мәселесі. Тіл хат ретінде. Жазуды дамытудың тарихи кезеңдері. Дауыс пен хат. Хаттың деконструкциясының негізгі алғышарттары. Фонетикалық жазу. Фонетикалық емес жазу. Архиписьмо. Логоцентризм. Фоноцентризм. Онто-тео-телеоцентризм.

Бодриар тұжырымдамасында Симулякор және симуляция. Шынайылық және гипер шынайылық. Диалектикаға скептікті қарым қатынас.

11. Құрылымдық, постструктурализм және семиотика. Р. Бартты постмодернизмнің жарқын теоретигі ретінде. Семиотика - символдар мен белгілер туралы ғылым. Структурализмнің негізгі әдістері. Постструктурализмді зерттеу әдістері. Р.Барттың миф теориясы. Барт тұжырымдамасындағы образ мифологиясы және идеологиясы. У.Эко тұжырымдамасы. У. Эко және структурализм мәселесі. В. Эко постструктуралистік идеялары.

15. Мәдениет негізі: нәсілдік, кластық, гендерлік, этникалық айырмашылықтар мәдениеттанудың басты мәселесі ретінде. Айырмашылық түсінігі. Нәсілдік айырмашылықтардың сипаттамасы. Кластық пен этникалық айырмашылықтар заманауи адамның өзін-өзі анықтайтын факторлар ретінде. Гендерлік айырмашылықтар. Гендерлік стратификация.

16. Феминизм мәдениеттану феномені ретінде. Феминизм ХХ ғасырдың мәдени феномені ретінде. Симон де Бовуардың феминизм туралы негізгі идеялары. Феминизм туралы Шығыс және Батыс идеялары. Әйелдердің құндылықтары.

17. Постмодернизм және феминизм. Постмодернизмдегі әйелдер мен

биліктің мәселесі. Қоғамдағы басымдық пен үстемдік мәселесі. Еркек және әйел. Әйелдерді маргинализациялау мәселесі. Жыныстық қатынас және оның мәдениет пен қоғамдағы формалары. Қоғамдағы және мәдениетіндегі әйелдерді басу проблемалары. Әйелдердің саясаттағы рөлі. Қазіргі кезеңдегі пост-феминизм.

18. Субъективтілік, сәйкестілік, мәдениет. Мәдени сәйкестік тұжырымдамасы. Өзін-өзі тану және өзін-өзі анықтау тұжырымдамасы. Өзін-өзі көрсету және имитация.

19. Постмодернизмдегі білім мен биліктің мәселесі. Мәдениет жүйесіндегі білім. М.Фуко «Білімге ерік». Білімнің легитимділігі мәселесі. Білімнің орындалу заңдылығы. Гуманитарлық ғылымдардың пәнаралық шекараларын постмодернизм шарты ретінде жою. Лиотар бойынша ғылыми білімді легитимациялау мәселесі. Білімді коммерциялау. мәселесі. Технологиялық қоғамдағы білім мәртебесін өзгерту. Білімнің коммерциализациясы. Білімді ақпараттандыру. Ақпараттық қоғамдағы білім беру мәртебесінің өзгеруі.

20. Қазіргі кезеңдегі постмодернизм. Жаһанданудың негізгі мәселелері. Жаһандану және интеграция мәселесі.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

Негізгі:

1. Багдасарьян М.С. Культурология. - М.: Высшая школа, 2010
2. Барт. Семиотика. Поэтика. М., 2004
3. Бодрийар. Символический обмен и смерть. М., 2000
4. Габитов Т.Х. Экология культуры (на каз. яз.). – Алматы: Раритет, 2003
5. Гуревич П.С. Культурология. Уч.пособие. - М.: Мир, 2006
6. Делез. Марсель Пруст и знаки. СПб., 2009
7. Жаксыбеков А. Экология культуры (на каз. яз.). – Алматы, 2009
8. Культурология. Антология. Т. 1-4. М., 2004
9. Концепция работы государственных природных заповедников и национальных парков по экологическому просвещению населения. - М.: Всемирный фонд дикой природы. ЭкоЦентр «Заповедники», 1998
10. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна. – СПб.: Алетейя., 1998.
11. Лакан Ж. Функция и поле речи языка в психоанализе. М.,1995
12. Маньковская Н.Б, Эстетика постмодернизма. – СПб.: Алетейя., 1998.
13. Ницше Ф. Сумерки идолов или как философствуют молотом.//Ницше Ф. Сочинения в двух томах. М.,1990
14. Нуржанов Б.Г., Ержанова А.М. Культурология в новом ключе. - Алматы, 2011
15. Нуржанов ББ.Г. Модерн. Постмодерн. Культур. – Алматы, 2012.
16. Фуко М. История безумия в классическую эпоху. СПб, 1997
17. Экологическая культура. Очерки взаимодействия науки и практики. М., 2002

18. Ясвин В.А. Мир природы в мире игр: опыт формирования отношения к природе. - М.: ЭкоЦентр «Заповедники», 1998

Қосымша:

1. Барт Р. Смерть автора. // Барт Р. Избранные произведения. М., 1991.
2. Исмагамбетова З.Н. Западная философия культуры. - А., Казак университет, 2008.
3. Кавтарадзе Д.Н., Овсянников А.А. Природа и люди: основания к пониманию проблемы. - М., 2009
4. Казахи. Историко-этнографическое исследование. - А.: 2005
5. Кириллова Н.Б. Медиа среда российской модернизации. – М., 2005.
6. Луман Н. Реальность массмедиа. – М., 2005.
7. Мамфорд Л. Истоки урбанизации. Появление города. // Смит Р.Л. Наш дом планета Земля. – М., 1982.
8. Мамфорд Л. Миф машины. Техника и развитие человечества. – М.:Логос, 2001.
9. Мартынов А.С. Природа и люди: экология, религия, политика и действие. -М., 1999
10. Моисеев Н.Н. Пути к созиданию. - М., Республика, 2002
11. Яницкий О.Н. Экологическая социология // Социология / Под ред. В.А. Ядова. - М., 2006
12. Ясвин В.А. История и психология формирования экологической культуры: Удобно ли сидится на вершине пирамиды? - М.: Наука, 2000

Білімді бағалау критерийлері

Емтихан тапсырушының «өте жақсы», «жақсы», «қанағаттанарлық» сияқты қорытынды бағалары балл түрінде жабық отырыста бағаланып, талқылау арқылы өткізіледі.

«БД020400 - Мәдениеттану» мамандығы бойынша талапкер келесі құзыреттіліктерге ие болуға тиісті:

- зерттеудің жаңа әдістерін дербес үйренуге, өзінің кәсіби қызметі бойынша ғылыми және ғылыми-өндірістік, профильді өзгерістерді, қоғамдағы туындайтын мәселелерді шешуге қабілетті болуы керек.
- кәсіби бағдары бойынша шешім қабылдауға жауапкершілікке дайын болу, мәселелік жағдайды шеше білу, стандарттан тыс шешімдер қабылдауға қабілетті, мәселелік жағдайларды шешуге қабілеттілік.
- мәдениеттанулық, әлеуметтік-саяси және ғылыми әдебиеттерді дербес талдауға, қоғамның әлеуметтік экономикалық және рухани дамуындағы үдерістерді ғылыми талдау негізінде болжамдар мен ұсыныстар жасауға қабілеттілік;
- стандартты кәсіби міндеттерді шешу дағдысын, логикалық және сыни ойлатуды дамыту, шешімнің дәйектілігін айқындау, ауызша және жазбаша формада ойын дұрыс және логикалық негізінде айқындау, ақпараттық және білім беру технологиясы негізінде өз білімін жетілдіру,

ақпарат және жасапмаз шешімдерді іздестіру, кәсіби және жеке тәжірибесін кемелдендіру.

Баға комиссия мүшелерінің шешімімен, сол күні жарияланады.

«Өте жақсы» бағасы – жоспарланған материалды тереңдетіп игеруі, қарастырылған процестер мен құбылыстардың өзара байланысы мен мәнін, пәннің негізгі мазмұнын және емтихан комиссия мүшелерінің қосымша сұрақтарына жауап беру; өз жауабында ұсынылған әдебиеттер материалдарын мүмкіндігінше қолдану қажет.

«Жақсы» бағасы – жоспарланған материалды тереңдетіп игеруі, қарастырылған процестер мен құбылыстардың өзара байланысы мен мәнін, пәннің негізгі мазмұнын: логикалық кезектілігін және берілген ескертуді жою үшін жеке қойылған сұраққа нақты жауап беруі қажет.

«Қанағаттанарлық» бағасы – бағдарламаның негізгі сұрақтарын түсіну мен толық білімі болуы, экзаменатордың қойған сұрақтарына нақты әрі дұрыс, жауап бермеу және өз жауабында ұсынылған әдебиеттер материалдарын мүмкіндігінше қолдану қажет.

«Қанағаттанарлықсыз» бағасы – дұрыс емес жауап ең болмаса бір сұраққа жауап болуы, жауапта өрескелдіктің болуы, берілген жауаптың мәнін түсінбеу, қосымша сұрақтарға нақты емес және сенімсіз жауаптың болуы.

Емтихан жұмыстарын бағалау толық жауап берген жағдайда, толық 100-балдық жүйемен есептелінеді

Шкала, балл	Баға 1 сұрақ	Баға 2 сұрақ	Баға 3 сұрақ
90-100 Өте жақсы	30-27	35-32	35-32
75-89 Жақсы	26-23	31-26	31-26
50-74 Қанағаттанарлық	22-15	25-18	25-18
0-49 Қанағаттанарлықсыз	14-0	17-0	17-0